

Nadar Ensemble Happening

Furrer en verder

Vooral Oostenrijkse, Weense componisten van verschillende generaties komen tijdens deze happening aan bod. Met enerzijds Furrer als collega van de oudere componisten, anderzijds het Nadar Ensemble, baanbrekend voor de jongeren met hun nieuwe en soms erg controversiële visie op het maken van muziek. Rode draad: experiment met geluid en stem, dialoog van klank en vooral fascinatie. Centraal staan drie composities van Beat Furrer: *Aria*, *Voicelessness (The Snow Has No Voice)* en *Invokation VI*.

Aria is een operascène. Twee mensen, ooit geliefden, ontmoeten elkaar toevallig weer. Langzaam en behoedzaam tasten ze elkaar af. De scène wordt vanuit het standpunt van de vrouw (sopraan) belicht, met als tekst *Festianus Märtyrer - Bei geöffnetem Fenster*, een hoorspel van Günter Eich, in combinatie met citaten uit *L'Impossible* van Georges Bataille. In de typische tekst- en taalbehandeling van Furrer wisselen afgezonderde fonemen en lettergrepen nu en dan af met een 'betekenisvol' zinsfragment. Het basismateriaal van de sopraan bestaat uit een 'reservoir' van drie 'Klanggesten', drie verschillende perspectieven. De eerste geste is gekenmerkt door chromatische figuren in uiterst snelle noten; de tweede is iets minder snel en is getekend door steeds wijzigende intervallen; de derde is nog wat langzamer en verloopt regelmatig in sequensen. Ook de instrumenten zijn vanuit de 'fragmenterende' klankmogelijkheid benaderd: meer onconventioneel geluid dan traditionele klank. Ondanks alle muzikale vervreemding is het vermoeden van het aura van de 18e-eeuwse aria op geen enkel moment helemaal afwezig.

Een gelijkaardige dialoog tussen twee stemmen of 'ademende wezens' tekent zich af in *Invokation VI*: adem en klank van sopraan en basfluit, elkaar aanvullend, bekampend, 'strelende' zinnen in flarden, door stiltes gescheiden. Aan de basis ligt een gedicht van Juan de la Cruz. Dit werk is de zesde scène uit *Invokation*, Furrers opera uit 2003, gebaseerd op teksten van verschillende auteurs over Marguerite Duras. Weer gaat het om het gesprek tussen een man en een vrouw, dagelijks ontmoeten ze elkaar in een café waar eerder een vrouw doodgeschoten werd. De moordenaar beweert dat het slachtoffer hem erom gevraagd had. Het lijkt erop dat de vrouw in de gesprekken de slachtofferrol opzoekt.

Dat Furrer het tussengebied 'zwischen Klingen und Nicht-Klingen' opzoekt is intussen duidelijk. 'Niet-klinken' of *Voicelessness (The Snow Has No Voice)*, is een vroeg pianowerk van zijn hand. Een beperkt muzikaal gegeven wordt afgetast in zijn mogelijkheden, nagenoeg 'ontwikkelings-

loos' gemonteerd. Muziek in het tussengebied van klank en niet-klank.

Bernhard Lang (net als Beat Furrer een van de gangmakers van de zogenaamde Derde Weense School) kan je direct typeren vanuit het onconventionele en zelfs agressieve van enkele werken, zoals de opera *I hate Mozart* of *Das Theater der Wiederholungen* op tekst van Marquis de Sade en William S. Burroughs. Onderwerp van zijn Mozart-opera is de vraagstelling hoe Mozart te benaderen als zanger vandaag. Het verbinden van muziek uit het verleden met de 'loop' of repetitie als compositietechniek doet Lang filosofisch-muzikale vragen stellen. Hij noemt zichzelf dan ook 'repetition-perpetrator' of 'herhalingsbedrijver'. Een reeks werken is gegroepeerd onder 'DW', wat staat voor 'Differenz/Wiederholung' (verschil/herhaling) en refereert aan het gelijknamige boek van Gilles Deleuze uit 1968: *Différence et Répétition*. Zijn *DW 16: Songbook I* uit 2004 maakt gebruik van teksten van verschillende auteurs, waaronder Bob Dylan en Amon Düül.

Even filosofisch is het standpunt van Peter Ablinger: 'De klanken zijn niet de klanken! Hun rol bestaat erin de aandacht af te leiden en de zinnen te verzachten.' Bijgevolg is ook 'horen niet horen, maar dat wat iemand zelf creëert'. *Voices and piano* is een niet-gezongen liedcyclus: er is geen zangstem, maar er worden gesproken statements gebruikt van tachtig meestal bekende mensen zoals Guillaume Apollinaire, Bertolt Brecht, Jean-Paul Sartre, Jacques Brel, Hanna Schygulla, Cecil Taylor, Angela Davis, Orson Welles ... De piano kan bijgevolg ook niet de stemmen begeleiden, maar spraak en muziek worden vergeleken, of: realiteit en perceptie. 'Eigenlijk is de pianopartij de analyse van de stem. Muziek analyseert realiteit.'

De jonge Weense componist Matthias Kranebitter is compositieleerling van Furrer en heeft voor het Nadar Ensemble *Top 10-Lieder (Form als Neurose)* geschreven, een werk dat vandaag zijn première beleefte. Op zijn werkenlijst staan ook *fröhliche Verunstaltungen (Musik als Neurose)*, *fröhliche Relativitäten*, *Miditashtrilogy*, *nihilistic studies* en *cartooned Haydn*. Zijn wereld is

Nadar Ensemble

'de hyperactieve, schizofrene mediamaatschappij en trash-cultuur, oorzaak van de verstoring van de opmerkzaamheid door de immense informatiestroom'. Clichés zoals tonaliteit, alledaagse omgevingsgeluiden, het antimuzikale en het diletantisme beschouwt hij samen als een esthetische categorie. *Ringelreigen 116,9g CO2* voor basklarinet en elektronica, waarbij de titel refereert aan de berekening van de nodige CO2 voor instrumentalist, luidsprekers en computer bij de uitvoering van het werk.

Used Redux (from AutoCine) voor versterkt ensemble, tape en video is een recent werk van Jorge Sanchez-Chiong, musicus, componist en turntablist. Hij is van Cubaans-Chinese afkomst, geboren in Venezuela en sinds 25 jaar gevestigd te Wenen. Hij combineert spontaneïteit met improvisatie tot zeer levendige werken, die muziek verbinden met theater, video en dans. *Used Redux* is een onderdeel van *AutoCine*, dat het Nadar Ensemble in première bracht in Darmstadt in 2012. De video werd gerealiseerd in samenwerking met Thomas Wagensommerer.

Vreemde eend in deze happening zijn enkele video's. Voor *Alone. Life Wastes Andy Hardy* brengt de Oostenrijkse experimentele video- en filmmaker Martin Arnold

fragmenten uit oude films in loop. Hij werkt op het tempo van de herhaling en de snelheid van het beeld, inclusief het geluid, wat resulteert in een vervreemdend en verhaalloos beeld-geluid ritmisch verloop. Van Abbas Kiarostami, afkomstig uit Iran, is *The Chorus*. Hij werkt als filmregisseur, scenarist en fotograaf, maar is ook actief als dichter, schilder en grafisch ontwerper. Hij staat ervoor bekend Iraanse poëzie in zijn films te verwerken (in titels, dialogen of onderwerpen). Als het over geluid en muziek gaat, hanteert Kiarostami een merkwaardige esthetiek. Hij is nooit bezig met het geluid tijdens de montage omdat het geluid vooraf al 'gefinaliseerd' is. Dat geldt ook voor de muziek: hij wil de muziek zelf helemaal controleren, niet overlaten aan een filmcomponist die een soundtrack achteraf 'op de film schrijft'. Als hij een opdracht voor een compositie geeft, wil hij vrij over de muziek voor gebruik in zijn film kunnen beschikken. *The Chorus* of *Hamsarayan* gebruikt enkel live-geluid van zichtbare of aanwezige klankbronnen (on screen, diegetic sound (geluid dat in beeld plaatsvindt, red.), actual sound). Zo is een zeer bepalend element in de film een hoorapparaat.

Yves Knockaert

PROGRAMMA

Nadar Ensemble:
Daan Janssens: dirigent
Katrien Gaelens: (bas)fluit
Dries Tack: (bas)klarinet
Bertel Schollaert: saxofoon
Thomas Moore: trombone & productie
Kobe Van Cauwenberghe: gitaar
Yves Goemaere (DW 16), Tom De Cock (Aria): percussie
Elisa Medinilla: piano
Emilie De Voght: sopraan (Aria, DW 16)
Els Mondelaers: mezzosopraan (Invokation)
Marieke Berendsen: viool & scenografie
Vincent Hepp: altviool
Seraphine Stragier: cello
Jorge Sánchez-Chiong: draaitafels
Wannes Gonnissen: geluid & live electronics

14.00 / Kamermuziekzaal

ARIA Lecture-performance door Beat Furrer & Nadar Ensemble

—
Beat Furrer (1954)
Aria (1998-99)
Voicelessness (The Snow Has No Voice) (1986)

15.20 / Concertzaal scène

CONCERT 1

—
Matthias Kranebitter (1980)
Ringelreigen 116,9g CO2 (2011)

Martin Arnold (1959)
Alone. Life Wastes Andy Hardy, video (1998)

Bernhard Lang (1957)
- The Watchtower
- Burning Sister
uit *DW 16: Songbook 1* (2004)

16.00 / Forum 6

INTERVIEW MET BEAT FURRER EN GASTEN met koffie en viennoiserie door Yves Knockaert

17.00 / Kamermuziekzaal

CONCERT 2

—
Beat Furrer
Invokation VI (2007)

Abbas Kiarostami (1940)
The Chorus, video (1982)

Peter Ablinger (1959)
- Agnes Gonxha Bojaxiu (Mother Theresa)
- Amaunalik
- Arnold Schoenberg
uit *Voices and piano* (1998-heden)

17.45 / Concertzaal scène

CONCERT 3

—
Matthias Kranebitter
Top 10 – Lieder (Form als Neurose) (2012)

Jorge Sánchez-Chiong (1969)
Used Redux (from AutoCine), video:
Thomas Wagensommerer (2012)

met de steun van het Oostenrijks
Cultuurforum Brussel

österreichisches kulturforum

www.UITinWest-Vlaanderen.be

DOMEIN
BEAT
FURRER

CON
TEMPO

Uw applaus krijgt kleur
dankzij de bloemen
van Bloemblad.

BIOGRAFIEËN

Nadar Ensemble (BE) werd in 2006 opgericht door een aantal jonge muzikanten, gedreven door een gemeenschappelijke passie voor hedendaagse muziek. Nadar focust op de jongste generatie Belgische en internationale componisten en hecht hierbij groot belang aan intense samenwerkingen met onder andere Michael Beil, Daan Janssens, Johannes Kreidler, Michael Maierhof, Stefan Prins, Alexander Schubert en Simon Steen-Andersen. Nadar Ensemble was reeds te gast bij onder meer de Internationale Ferienkurse für Neue Musik Darmstadt, Donaueschinger Musiktage, Ultima Festival Oslo, Instalacje Festival Warschau, Acht Brücken Festival Köln, Harvest Festival Denemarken, TRANSIT festival en Ars Musica.

Beat Furrer (AT) studeerde directie bij Otmar Suitner en compositie bij Roman Haubenstock-Ramati in Wenen. In 1985 richtte hij een van 's werelds topensembles voor hedendaagse muziek op, Klangforum Wien. Tot op heden dirigeert hij het ensemble geregeld. Furrer componeert in alle genres: opera en vocale muziek, werk voor orkest en kamerorkest, kamermuziek en solostukken. Zijn werken werden gecreëerd in de operahuizen van onder andere Graz, Bonn en Zürich. Sinds 1991 geeft Furrer compositie aan de Hochschule für Darstellende Kunst in Graz. Van 2006 tot 2009 was hij gastprofessor compositie aan de Hochschule für Darstellende Kunst in Frankfurt. Furrer werd lid van de Academie der Kunsten in Berlijn (2005) en ontving onder meer de muziekprijs van de stad Wenen (2004), en een Gouden Beer op de Biënnale van Venetië voor FAMA in 2006.

‘Muziek bestaat slechts op het snijpunt tussen het innerlijke en het uitwendige. Mij interesseert vooral muziek die zeer veel van de buitenwereld toelaat. Muziek is voor mij allesbehalve hermetisch.’

— Beat Furrer

Beat Furrer © Anna Meuer

IN DE KIJKER

do 31.10.13 / 20.00 / Concertgebouw
Pierrot Lunaire / Concertnacht

Het standaardwerk van de 20e eeuw is zonder twijfel Arnold Schönbergs *Pierrot Lunaire* uit 1912. De uitvoering van dit melodrama door Het Collectief vormt dan ook het spilmoment van deze *Pierrot Lunaire*-happening. Verder speelt Oxalys werken van Stravinsky, Delage en Ravel, Marijke Pinoy legt de link met experimentele poëzie en Cristina Zavalloni zoekt de walmen van het Duitse cabaret op.

Jacqueline Janssen

do 03.10.13 / 20.00 / Concertzaal
Hold Your Horses / ChampdAction

In *Hold Your Horses* lappen Serge Verstockt en ChampdAction alle conventies en regels vrolijk aan hun laars. Ongehoorzaamheid bepaalt de vorm. *Civil disobedience* is het thema. De aan conventies gebonden 'grand opéra' explodeert tot een 'grand opéra aperta' in 27 bedrijven en entr'actes.

Hold Your Horses © Werner Van dermeersch

do 16.01.14 / 20.00 / Kamermuziekzaal
Solistenensemble Kaleidoskop / Een Weens nachtportret

Na hun overweldigende passage vorig seizoen komt het hippe Berlijnse Solistenensemble Kaleidoskop terug naar Brugge met Arnold Schönbergs *Verklärte Nacht* onder de arm. Kaleidoskop omwikkelt dit hoogst ontroerende en toegankelijke werk van Schönberg met werk van de Eerste en Derde Weense School. Prachtige en avontuurlijke kamermuziek voor strijkers uit de drie Weense Scholen door een hoogst opwindend ensemble.

Solistenensemble Kaleidoskop © Volker Hormann